Дәріс 11

Еркіндік философиясы

Дәрістің мақсаты:

Дәрістін негізгі мақсаты философиясындағы «еркіндік» ұғымы жайлы, студенттерге ғылыми теориялық тұрғыдан жан-жақты түсінік беру

Дәріс жоспары:

1. Философиядағы еркіндік ұғымы
2. Еркіндік пен жауапкершілік мәні
3. Филсофия тарихынды еркіндік мәселесінің қарастырылуы

Философиядағы еркіндік ұғымы

Еркіндік – адамның өз мүдделері мен мүмкіндіктеріне сәйкес әрекет етіп, өз қалауын жүзеге асыру қабілеті.

Еркіндік – адам өмірінің маңызды құндылығы.

Ол адамның өзіндік таңдау жасауына мүмкіндік береді. Еркіндік адамның қоғамдағы орны мен рөлін анықтайды.

Әр адамның еркіндігі белгілі бір шектеулерге ие.

Еркіліктің әлеуметтік және тарихи сипаты

Еркіндік – әлеуметтік категория, себебі ол адамдардың өзара қарым-қатынасы арқылы жүзеге асады.

Әлеуметтік сипаты:

Қоғамнан тыс еркіндік болмайды.

Адамдардың құқықтары мен мүмкіндіктеріне байланысты.

Қоғамның саяси және экономикалық жағдайына тәуелді.

Тарихи сипаты:

Еркіндік туралы түсінік уақыт өте өзгеріп отырады.

Әр дәуірдің еркіндікке көзқарасы әртүрлі.

Еркіндік пен жауапкершілік

Еркіндік пен жауапкершілік – бір-бірімен тығыз байланысты философиялық ұғымдар.

Еркіндік:
Өз бетінше шешім қабылдау.
Таңдау жасау.
Өз мақсатына жетуге ұмтылу.

Жауапкершілік:
Өз әрекетінің нәтижесін түсіну.
Қоғам алдындағы міндеттерді орындау.Өз шешіміне жауап беру.

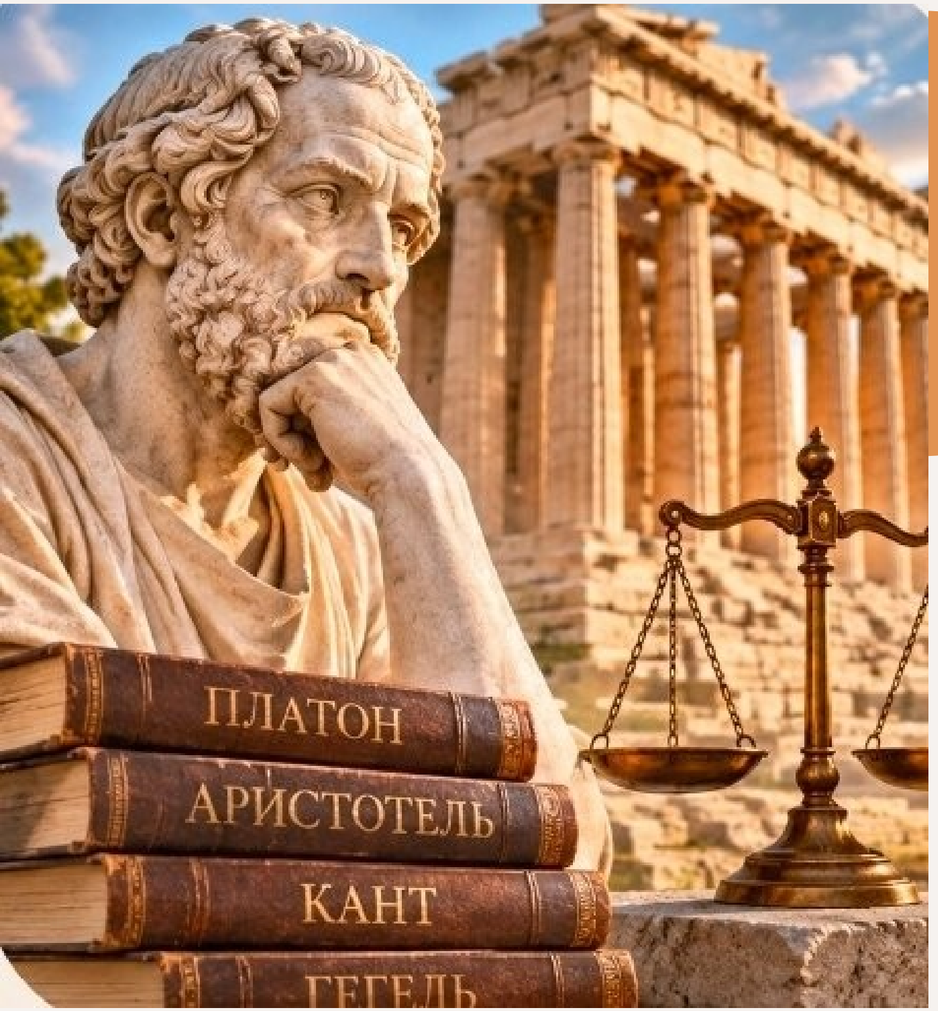

Еркіндіктің философия тарихында қарастырылуы

Еркіндік мәселесі ежелгі дәуірден бастап философтардың назарында болды.
Ежелгі Грекия: Сократ, Платон, Эпикур және стоиктер еркіндік мәселесін қарастырды.
Орта ғасырлар: ерік бостандығы, Құдай және адамның күнә мәселесі зерттелді.
Қайта өрлеу дәуірі: еркіндік адамның жан-жақты дамуының маңызды құндылығы ретінде танылды.
Жаңа заман: еркіндік мәселесіне Декарт, Спиноза, Гоббс, Руссо, Локк және Юм назар аударды.

Қ о р ы т ы н д ы

Еркіндік – адам болмысының маңызды негіздерінің бірі. Ол адамның өз таңдауын жасауына, мақсатына жетуіне және қоғамдағы орнын анықтауына мүмкіндік береді.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Летопись тюркской цивилизации. Том 2. Тюркский мир в XIII–XVII вв
2025. Ұжымдық ғылыми монография · Барнаул: Алтай университетінің баспасы.
2. Ғабитовт.Х. Қазақ философиясының тарихы: оқу құралы. – Алматы., 2022.
3. Хасанов М. Петрова В.Джамбаева Б. Философия. А.,2014ж
4. Ғабитов Т. Х. Қазақтану: тарих философиясы Алматы., 2022. 314 бет.
5. Бегалинова К.К., Альжанова У.К. Философия I, II том. Алматы, 2010
6. Аташ Б.М. Философия, Алматы, 2014
7. Ғабитовт.Х. Философия Алматы,.2022
8. Грядовой Д.И. Философия. М.,2012
9. Лавриненко В. Н. Философия. Учебник для вузов.М.,2012
10. Иманқұл Н. Философия әлемінде: болмысы мен тарихы. Алматы, 2006